

ผลของการให้คำปรึกษาก่อนออกจากโรงพยาบาลต่อปัญหาจากการรักษาด้วยยา
ในหอผู้ป่วยอายุรกรรมที่โรงพยาบาลโพธาราม

นางสาวน้ำทิพย์ อินทร์ฉาย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเภสัชกรรมคลินิก ภาควิชาเภสัชกรรม

คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-3135-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**EFFECTS OF DISCHARGE COUNSELING ON DRUG THERAPY PROBLEMS
IN MEDICINE UNIT AT PHOTHARAM HOSPITAL**

Miss Numtip Inchai

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Pharmacy in Clinical Pharmacy**

Department of Pharmacy

Faculty of Pharmaceutical Sciences

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-3135-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการให้คำปรึกษาก่อนออกจากโรงพยาบาลต่อปัญหาจาก

การรักษาด้วยยาในหอผู้ป่วยอายุรกรรมที่โรงพยาบาลโพธาราม

โดย

นางสาวน้ำทิพย์ อินทร์ฉาย

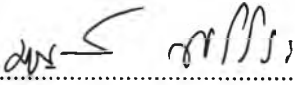
สาขาวิชา

เภสัชกรรมคลินิก

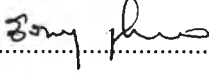
อาจารย์ที่ปรึกษา

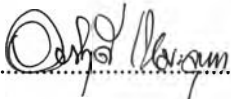
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิฤดี เหมาะจุฑา

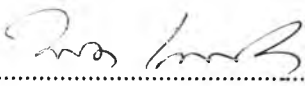
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น ส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

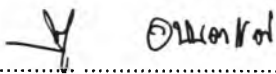

..... คณบดีคณะเภสัชศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญยงค์ ดันตีสิริระ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์อัจฉรา อุทิสวรรณกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิฤดี เหมาะจุฑา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นารัต เกษตรทัต)

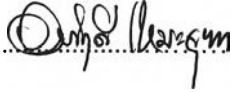

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ฐรี อนันตโชติ)

นำทิพย์ อินทร์ฉาย : ผลของการให้คำปรึกษาก่อนออกจากโรงพยาบาลต่อปัญหาจากการรักษาด้วยยาในหอผู้ป่วยอายุรกรรมที่โรงพยาบาลโพธาราม. (EFFECTS OF DISCHARGE COUNSELING IN MEDICINE UNIT AT PHOTHARAM HOSPITAL) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.อภิฤดี เหมะจุฑา, 96 หน้า. ISBN 974-17-3135-3.

การศึกษาผลของการให้คำปรึกษาด้านยาก่อนออกจากโรงพยาบาลต่อปัญหาจากการรักษาด้วยยาในหอผู้ป่วยอายุรกรรมที่โรงพยาบาลโพธาราม ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2545 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2546 มีจุดมุ่งหมายที่จะเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีการให้คำปรึกษาด้านยาแก่ผู้ป่วยก่อนออกจากโรงพยาบาล ทำการศึกษากับผู้ป่วยในโรคเรื้อรังทางด้านอายุรกรรม โดยวิธีการให้คำปรึกษาด้านยาในรูปแบบต่างกัน 3 รูปแบบ คือ กลุ่มควบคุม รูปแบบเดิมซึ่งไม่มีเภสัชกร กลุ่มทดลองที่ 1 รูปแบบที่มีเภสัชกรให้ความรู้ตามหัวข้อกำหนดเพียงครั้งเดียวก่อนออกจากโรงพยาบาล และกลุ่มทดลองที่ 2 รูปแบบเภสัชกรให้ความรู้และจัดการเฉพาะเจาะจงกับปัญหาจากการรักษาด้วยยา การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงทดลอง สุ่มตัวอย่างผู้ป่วยอย่างเป็นระบบ ให้เข้ารับการให้คำปรึกษาแตกต่างกัน 3 รูปแบบ รูปแบบละ 21 ราย ประเมินปัญหาจากการรักษาด้วยยาก่อนและหลังการรับบริการ โดยการสัมภาษณ์ประกอบกับการพิจารณาข้อมูลจากทะเบียนประวัติการรักษา ก่อนให้คำปรึกษา 1 ครั้ง และประเมินปัญหาจากการรักษาด้วยยาหลังให้คำปรึกษาเมื่อผู้ป่วยมาพบแพทย์ครั้งแรกเพื่อติดตามผลการรักษา เป็นครั้งที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ทุกรูปแบบของการให้คำปรึกษาก่อนออกจากโรงพยาบาล มีประสิทธิภาพในการลดปัญหาจากการรักษาด้วยยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($P < 0.05$) และการให้คำปรึกษาก่อนออกจากโรงพยาบาลในกลุ่มทดลองที่ 2 แบบเฉพาะเจาะจงกับปัญหา สามารถลดจำนวนปัญหาจากการรักษาด้วยยาได้มากกว่าการให้คำปรึกษาก่อนออกจากโรงพยาบาลในรูปแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($P < 0.05$) แต่ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญ

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาทั้ง 3 รูปแบบ น่าจะใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและป้องกันปัญหาจากการรักษาด้วยยาภายหลังผู้ป่วยออกจากโรงพยาบาลไปแล้วได้ โดยอาจมีประสิทธิภาพต่างกัน และการให้คำปรึกษาแบบเฉพาะเจาะจงกับปัญหาน่าจะมีประสิทธิภาพในการลดปัญหาจากการรักษาด้วยยามากกว่ารูปแบบอื่น

ภาควิชา.....เภสัชกรรม.....ลายมือชื่อนิติ.....

สาขาวิชา.....เภสัชกรรมคลินิก.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2545

4476580733 : MAJOR CLINICAL PHARMACY

KEY WORD: DISCHARGE COUNSELING / DRUG THERAPY PROBLEMS / CHRONIC DISEASE / PHOTHARAM HOSPITAL

NUMTIP INCHAI : EFFECTS OF DISCHARGE COUNSELING ON DRUG THERAPY PROBLEMS IN MEDICINE UNIT AT PHOTHARAM HOSPITAL. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. APHIRUDEE HEMACHUDA, 96 pp. ISBN 974-17-3135-3.

The objective of this study was to assess whether discharge counseling had any effect on drug therapy problems (DTPs) in chronic disease patients. The study was done in patients who were admitted to medicine unit at Photharam hospital between 1 November, 2002 and 28 Febuary, 2003. Sixty-three cases were randomized into 3 groups (n= 21 in each); control, receiving information on drug use from nurses, intervention 1 group, receiving information about indication, drug administration, adverse drug reactions, drug interaction, special precautions and etc. from pharmacist, intervention 2 group, receiving specific drug information, that had been previously identified, for resolution and prevention of DTPs. DTPs was detected by interviewing and data analysis in patients' records during early admission, before and after counseling (the first follow up visit). The outcome of discharge counseling was assessed by Student paired t-test on difference between the numbers of DTPs before and after discharge counseling. There was a significant statistical difference in favor of the discharge counseling, when comparing between both of the intervention groups and the controls (p < 0.05). However, when analysis was done between each individual interactive group and controls, such a difference could be seen only in intervention 2 group. Comparison between intervention 1 and 2 groups and intervention 1 group and controls yielded no difference .

In conclusion, discharge counseling improves DTPs. Discharge counseling that specified DTPs may be the most effective method.

DepartmentPharmacy..... Student's signature *Numtip Inchai*
Field of studyClinical Pharmacy..... Advisor's signature..... *Aphirudee Hemachuda*
Academic year ...2002.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อภิลักขิต เหมะจุฑา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำชี้แนะและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งให้กำลังใจมาตลอดการทำวิจัย

ขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ฐิติ อนันตโชติ ที่ได้ให้คำปรึกษาทางด้านสถิติในการวิจัยและขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ในโครงการจัดตั้งภาควิชาเภสัชกรรมคลินิก ที่ได้ถ่ายทอดความรู้แนวคิด เพื่อใช้ในการวิจัยจนกระทั่งสำเร็จและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยสืบไป

ขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลโพธาราม นายแพทย์สุพิเชฐ อึ้งวิจารณ์ปัญญา ที่อนุญาตให้ใช้สถานที่ในการวิจัย ขอบพระคุณคณะแพทย์และเจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานอายุรกรรมทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการทำวิจัยเป็นอย่างดี และขอบพระคุณผู้ป่วยทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและกรุณาเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้

ขอบพระคุณหัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลโพธาราม เภสัชกรรุ่งอรุณ สิทธิพล รวมทั้งเภสัชกรและเจ้าหน้าที่ทุกท่านในกลุ่มงานเภสัชกรรม ที่ช่วยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายเวชระเบียนที่มีส่วนช่วยค้นประวัติผู้ป่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณจันใจ คงทิม ที่ให้ความช่วยเหลือในการสืบค้นข้อมูลผู้ป่วยด้วยดีตลอดมา

ขอบพระคุณ เพื่อนและผู้ใกล้ชิดทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือในทุกๆด้าน และท้ายที่สุดขอขอบพระคุณพ่อแม่ และพี่ๆ ที่มีส่วนช่วยสร้างให้ผู้นี้มีความพยายาม ความอดทนและความเพียรมากพอที่จะศึกษาจนจบหลักสูตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
รายการคำย่อ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
2. แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ หรือสมมุติฐาน.....	6
3. วิธีดำเนินวิจัย	
ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนและเตรียมการก่อนดำเนินงาน.....	15
ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากผู้ป่วยที่ได้รับ	
การให้คำปรึกษาก่อนออกจากโรงพยาบาล.....	21
ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงาน.....	22
คำนิยามในการวิจัย.....	23
สมมุติฐานการวิจัย.....	24
4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล	
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป.....	26
ตอนที่ 2 ข้อมูลจำนวนปัญหาจากการรักษาด้วยยา.....	36
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูล	
และอภิปรายผล.....	48
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
ปัญหาและข้อจำกัดในการวิจัย.....	64
ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปปรับใช้นอกโรงพยาบาล.....	65
ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต.....	67
ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปพิจารณาปรับระบบงาน	
บริการของโรงพยาบาลโพธาราม.....	68

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
รายการอ้างอิง.....	70
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก คู่มือประเมินและระบุปัญหาจากการรักษาด้วยยา	74
ภาคผนวก ข แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย.....	88
ภาคผนวก ค แบบบันทึกปัญหาจากการรักษาด้วยยาก่อนให้คำปรึกษา.....	90
ภาคผนวก ง แบบบันทึกการให้คำปรึกษาการใช้ยาก่อนออกจาก ร.พ.	92
ภาคผนวก จ แบบบันทึกปัญหาจากการรักษาด้วยยาหลังให้คำปรึกษา.....	94
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	96

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ลักษณะทั่วไปของผู้ป่วยที่ศึกษา.....	28
ตาราง 2 โรคเรื้อรังของผู้ป่วยก่อนเข้ารับการรักษา.....	30
ตาราง 3 จำนวนโรคเรื้อรังก่อนเข้ารับการรักษา.....	30
ตาราง 4 โรคที่เป็นสาเหตุให้เข้ารับการรักษา.....	31
ตาราง 5 สถานบริการอื่นที่ผู้ป่วยไปรับยานอกจากโรงพยาบาล.....	32
ตาราง 6 การใช้ยา ก่อนเข้ารับการรักษา.....	33
ตาราง 7 ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคและการใช้ยา ก่อนให้คำปรึกษา.....	34
ตาราง 8 การใช้ยา หลังออกจากโรงพยาบาล.....	35
ตาราง 9 จำนวนปัญหาจากการรักษาด้วยยา ก่อนให้คำปรึกษาในแต่ละประเภท ประเมินครั้งที่ 1.....	37
ตาราง 10 ปัญหาจากการรักษาด้วยยาที่ได้รับการแก้ปัญหาโดยแพทย์.....	39
ตาราง 11 ปัญหาจากการรักษาด้วยยา ก่อนให้คำปรึกษาในแต่ละประเภท ประเมินครั้งที่ 2	40
ตาราง 12 จำนวนปัญหาจากการรักษาด้วยยา หลังให้คำปรึกษา.....	42
ตาราง 13 จำนวนผู้ป่วยที่ได้รับการแก้ปัญหา โดยการให้คำปรึกษา.....	43
ตาราง 14 จำนวนปัญหาจากการรักษาด้วยยา หลังให้คำปรึกษาในแต่ละประเภท และจำนวนปัญหาที่ได้รับการแก้ไข โดยการให้คำปรึกษา ก่อนออกจากโรงพยาบาล.....	44
ตาราง 15 การเปลี่ยนแปลงจำนวนปัญหาจากการรักษาด้วยยา หลังให้คำปรึกษา...	46
ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยของจำนวนปัญหาจากการรักษาด้วยยา ในการประเมินแต่ละครั้ง.	47
ตาราง 17 ผลการทดสอบความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยของจำนวนปัญหา จากการรักษาด้วยยา ก่อนให้คำปรึกษา ประเมินครั้งที่ 1	56
ตาราง 18 ผลการทดสอบความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยของจำนวนปัญหา จากการรักษาด้วยยา ก่อนให้คำปรึกษา ประเมินครั้งที่ 2.... ..	56
ตาราง 19 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำนวนปัญหา จากการรักษาด้วยยา ก่อนให้คำปรึกษา.....	57

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

ตาราง 20	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของจำนวนปัญหา จากการรักษาด้วยยาก่อนให้คำปรึกษาและค่าเฉลี่ยของจำนวน ปัญหาเก๋หลังให้คำปรึกษา.....	58
ตาราง 21	การทดสอบความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยของจำนวนปัญหาที่เก๋ไข โดยการให้คำปรึกษาระหว่างกลุ่มการศึกษา.....	60
ตาราง 22	ผลการทดสอบความแตกต่างของจำนวนค่าเฉลี่ย จำนวนปัญหาจากการรักษาด้วยยาที่เก๋ไข โดยการให้คำปรึกษา.....	61

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แนวทางการดำเนินการวิจัย.....	18
ภาพ 2 รูปแบบการให้คำปรึกษาก่อนออกจากโรงพยาบาล.....	20
ภาพ 3 จำนวนผู้ป่วยที่พบปัญหาจากการรักษาด้วยยาก่อนให้คำปรึกษา ประเมินครั้งที่ 1	37
ภาพ 4 สัดส่วนของจำนวนปัญหาจากการรักษาด้วยยาก่อนให้คำปรึกษา ในแต่ละประเภท ประเมินครั้งที่ 1.....	38
ภาพ 5 จำนวนผู้ป่วยที่พบปัญหาเก่าและปัญหาใหม่หลังให้คำปรึกษา.....	41
ภาพ 6 เปรียบเทียบจำนวนปัญหาจากการรักษาด้วยยาก่อนให้คำปรึกษา ปัญหาที่แก้ไขโดยแพทย์ ปัญหาที่แก้ไขโดยการให้คำปรึกษา และปัญหาเก่า.....	45

รายการคำย่อ

คำย่อ	คำเต็ม
Act.	ปัญหาจากการรักษาด้วยยาชนิด Actual
Cor1	ปัญหาที่ได้รับแก้ไขโดยแพทย์ก่อนได้รับคำปรึกษาก่อนออกจากโรงพยาบาล
Cordtp	ปัญหาที่ได้รับการแก้ไขโดยการให้คำปรึกษาก่อนออกจากโรงพยาบาล
DTP1	ปัญหาผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับยาเพิ่มเติม
DTP2	ปัญหาผู้ป่วยได้รับยาโดยไม่จำเป็น
DTP3	ปัญหาผู้ป่วยได้รับยาที่ไม่เหมาะสม
DTP4	ปัญหาผู้ป่วยได้รับยาถูกต้องในขนาดน้อยเกินไป
DTP5	ปัญหาผู้ป่วยเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากยา
DTP6	ปัญหาผู้ป่วยได้รับยาถูกต้องในขนาดมากเกินไป
DTP7	ปัญหาผู้ป่วยไม่สามารถใช้ยาตามสั่ง
F.B.C.	Ferro B Cal
New	ปัญหาใหม่
Mean	ค่าเฉลี่ย
Old	ปัญหาเก่า
Pot.	ปัญหาจากการรักษาด้วยยาชนิด Potential
Pre1	ปัญหาจากการรักษาก่อนให้คำปรึกษา ประเมินครั้งที่ 1
Pre2	ปัญหาจากการรักษาก่อนให้คำปรึกษา ประเมินครั้งที่ 2
SD	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SLE	Systemic Lupus Erythematosus
Tot.	ปัญหาจากการรักษาด้วยยาทั้งหมดหลังให้คำปรึกษา
กลุ่มที่ 1	กลุ่มทดลองที่ 1
กลุ่มที่ 2	กลุ่มทดลองที่ 2
ปวช.	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
มัธยมปลาย	มัธยมศึกษาตอนปลาย